

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן ה"א	ליקוטי ה"א	מסנה ברורה ה"ג	השפכות הנפש	שולחן ערוך תשנ"ט
שבת	ב'	בט.	רו	חורג	ס"ג ס"ד	שמא/ב: ה-א
א	ג'	בט:	רז	קנא:	ס"ה ס"ו	שמ"ג: א-ב
ב	ד'	ל.	רח	קנב.	ס"ז ס"ח	מד"ש: א-ב
ג	ה'	ל:	רט	קנב:	ס"ט ע'	מד"ש: ג-ד
ד	ו'	לא.	רי	קנב.	ע"א ע"ב	שמ"ה: א-ב
ה	ז'	לא:	ריא	קנב:	ע"ג ע"ד	שמ"ו: א-ב
ו	ח'	לב.	ריב	חורג	ע"ה ע"ו	שמ"ז: ג-ד

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בגשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

482 | פרשת שופטים | ב' אלול תשפ"ו

דבר המערכת

את הצוואה הזאת נקיים בכל כוחנו - רבינו הקדוש ציווה עלינו טרם הסתלקותו לשמי רום שנחפש את רוח הקודש של הצדיק, שנתעמק בתורתו ונחפש שם את רוח הקדושה שתנהיג אותנו, ופנימיותו של אותו רוח הקדוש הוא להאמין באמונת חידוש העולם! [ראה בהרחבה בליקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ח].

פירושה של התחדשות זו בחיים הפרטיים היא: לדעת ולהבין שלא מסתכלים על שום עבר ש'הוכיח' לנו שאנו לא מסוגלים לאיזה שהוא חלק של עשה-טוב או סור-מרע, אלא נתחדש באמונה פשוטה שה' יתברך מחדש את עולמו בכל רגע, ומחדש בטובו כוחות עליונים למעלה מהטבע. ומכאן נפנה לתפילה בכל כוחנו, לבקש להתחדש לגמרי לצאת מכל הרע שאנו שקועים בו, ושנתחיל להיות צדיקים גמורים, אף כאשר לפי ההסתכלות על פי טבע זה נדמה כחלום רחוק. כי מהותה של תפילה היא 'ניסים למעלה מהטבע, כי התפילה למעלה מהטבע, כי הטבע מחייב כן, והתפילה משנה הטבע, וזה דבר נס. ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש ובידו לחדש דבר כרצונו' (שם, ח"א ז'-א').

וכך גם בחיים הציבוריים: חובתנו להתחדש בתפילותינו למען הכלל, גם כאשר הטבע לכאורה סוגר עלינו, וגם כאשר אלפי בחורים ואברכים מאנ"ש אסורים בזיקי שלטון הרשע למנעם מהקיבוץ הקדוש אשר רבינו הקדוש זעק בערב ראש השנה אחרון לימי חייו הקדושים באומאן 'בקול חזק מעומק הלב, בקול זיע סגיא: "מה אומר לכם, אין דבר גדול מזה, מלהיות אצלי על ראש השנה" (חיי מוהר"ן, תז). אולם אף על פי כן לא ננוח ולא נשקוט, נוסף לחפש בתורתנו הקדושים את רוח קדשו להתחדש באמונה של ניסים למעלה מהטבע, ניסים מחדשים לגמרי, וכך להעיתר ולצעוק בתמימות ובפשיטות, שבדאי יפעלו ניסים גלויים לישועת הכלל והפרט.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רבנו אָמֵר: "פְּעֻלַּתִּי אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁיִּדְבְּרוּ מִמֶּנִּי יִהְיֶה לָהֶם הַרְהוּר תְּשׁוּבָה" - "אִיךָ הָאֵב גִּפּוֹעֶלֶט בְּיִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזִי וְעוֹן מְוֹעֵט רַעְדֵּן פּוֹן מִיר, וְעוֹט מֵעַן הָאֵבָן אֶהְרֹר תְּשׁוּבָה".

(שיח שרפי קודש)

עיקר האמת

אפילו אם בפועל לא היה האדם מתקדם כלום עם כל נקודות הרצון והתפילות שהוא מכריח את עצמו אליהם מפעם לפעם ובפרט באלול, הרי שהאמת מחייבת לא לזנוח זאת. כי עצם הרצון והתנועה וההעתקה כחוט השערה שהוא מטה עצמו לטוב, יקרה מאד מאד בעיני ה' יתברך, וכמו שהורה לנו רבי נתן כאן. כך, שרחוק מאד מן האמת מי שסבור שאין שום שוויון וערך לעמל הרצון כאשר התוצאות לא מביאות לטהרה.

אבל בנוסף לכך טמון כאן שקר גס פי כמה, מכיון שכל התחדשות ורצון ותפילה, ובפרט באלול, מוסיפים נדבכים נוספים בבנין התשובה של אדם זה. אין שום תנועה והשקעה שהולכים לאיבוד חלילה, הכל נשמר ונוסף ביתר שאת, אף אם בינתיים נופלים חלילה ונזמה כאילו רק נסוגו אחור. זוהי האמת האמיתית, וזי שאומר שעברו עליו כמה אולמים והוא נשאר ככלב שב על קיאו, ושזה סימן שלא זז כלום מכח קדושת אלול - הרי הוא זה שמרמה את עצמו. אין לשער את מיליוני הפרסאות שהוא כבר רץ והתקדם בהם מכח כל הרצונות הטובים שהתחיל בהם בכל ה'אלולים' שעברו עליו, הוא בריה חדשה לגמרי, ובסופו של דבר יתקבצו ויתאחדו כל חלקי הטוב הללו ויביאוהו לתשובה שלימה.

וכך מלמדנו גאון עוזינו רבי נתן (שם, תפילת ערבית ד, ד'): "כל מה שהאדם עושה איזה עובדא בעלמא בעבודתו יתברך, אף על פי שאחר כך עושה מה שעושה ח", אף על פי כן זאת העובדא אינה נאבדת לעולם, וכבר נצטרפה אל הבנין הנפלא וגרמה תיקון גדול לבנין הקדושה, ונתרבה כמה אלפים ורבי רבבות בתים על ידה. ואם יחזק עצמו בכל פעם כל ימי חייו להתחיל בכל פעם מחדש אפילו אם יעבור עליו מה שיעבור, אזי סוף כל סוף יתקבצו כל אלו התיקונים שגרם בכל עבודה ובכל התחלה, וכולם יתקבצו לעזרתו לחזקו ולאמצו לשוב לה' יתברך באמת, ואם ראשיתו מצער אחריתו ישגא מאד, ואז יראה מה שפעל על ידי כל עובדא שבקדושה שאין שום דבר נאבד לעולם כו'. ואף על פי שעובר עליו מה שעובר, ונדמה לו כאילו אין מועיל כלל ח"ו מה שהתחיל לפעמים מעט בעבודת ה', מאחר שרואה שרחוק כל כך, אף על פי כן בסוף יראה מה שפעל בתחילה. על כן צריכין להתחזק תמיד כל ימי חייו להתחיל בכל פעם מחדש, כי לא יזנח לעולם ה' ולית רעותא טבא דאתאביד".

בפרשתינו אנו לומדים על הציווי האלוקי 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', ובכלל התמימות שלא להרהר אחר משפטי ה' אלא

המשך בעמוד ד'

"נמאס לי לרמות את עצמי. בכל פעם שמגיעים ימי אלול אני עוטה ארשת של רצינות וכובד ראש, מתחיל ב'עבודות' שונות כאילו שאני רוצה להשתנות לטובה, אולם מעשי מוכיחים שאני שקרן ורמאי. עובדה היא שבכל שנה אני חוזר לאותם מעשים רעים ללא שינוי אמיתי. זה סימן שהכל משחק אחד גדול. אין לי כח יותר לשקר הזה בנפשי..."

כל תכלית עבודתנו ויגיעתנו היא לזכות להתקרב לנקודת האמת, לחפש את האמת ולמצוא את האמת, זוהי נקודת היסוד שצריכה לעמוד נגד עיני הבא להיכנס לשערי העבודה התמימה; לחתור להגיע אל האמת הצרופה. אולם יש לזכור היטב, שלפעמים האמת הוא השקר הגדול ביותר. כאשר נוטלים אמת מסוימת באופן חלקי ועי"ז נופלים לשקר עצום לאין ערוך, הרי האמת נהפכה בסיס לשקר, ויש לברוח הימנה.

רבי נתן (בליקוטי הלכות, ריבית ה, כד) נותן לנו דוגמא נפלאה לכך: "יזהר מאד מאד שהאמת לא ירחיק אותו ח"ו מה' יתברך ותורתו הקדושה, כי כל ההתרחקות והנפילות שבדעתו הכל ע"י האמת, מחמת שיוודע בעצמו האמת שפגם וקלקל, בפרט מי שיוודע שקלקל הרבה מאד וגם עתה הוא כמו שהוא, ועל כן אומר בדעתו הלא אני יודע האמת בעצמי עוצם קלקולי, ועי"ז נופל בדעתו ומתרחק כמו שמתרחק רחמנא ליצלן, נמצא שכל התרחקותו ונפילתו הוא ע"י האמת".

"אבל באמת - ממשיך רבי נתן ומזהיר שם - צריכים להתרחק מאמת כזה, כי לא כך הוא האמת, רק צריכים לידע שאין אנו יודעים כלל, רק זה אנו יודעים באמת, שה' יתברך אמת ותורתו אמת, והוא ית' גילה לנו ע"י צדיקיו האמתיים עוצם חסדו ורחמי עד אין חקר, וזה עיקר האמת, וכל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה. כי מאד עמקו מחשבותיו ית' והוא יודע יצירתו כי עפר אנחנו, ויקר בעיניו מאד כל תנועה והעתקה כחוט השערה שאדם ממשיך עצמו לה' יתברך בזה העולם הגשמי מאד, וכל מה שהוא רחוק ומגושם יותר כמו כן יקר בעיניו יותר כל תנועה והמשכה אליו ית' ממקום רחוק כזה, וזה עיקר האמת".

נכון, זה אמת שהוא נכשל וקלקל הרבה מאד, זה גם אמת שהוא מונח גם עכשיו במעשים שפלים מאד, אבל המסקנה שבאה בגלל אמת זו שעל כן לא כדאי להשקיע עוד ושכל ההשקעה והרצונות הינם מזויפים וגם לא מועילים כלום - הוא שקר השקרים. חייבים להתרחק מאמת שכזו, כמו מכל שקר עליו נצטוינו 'מדבר שקר תרחק'.

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 6:48 • נץ החמה 5:59 • סוויק"ש 8:34
צאת השבת 8:02 • צאה"ש לר"ת 8:40

אביסל איז אויך גוט!

ישיב בפה מלא: הן, כי בוודאי אני מרוצה לעשות בכפלים מהנ"ל, ובלבד שיועיל לי. כי אני יודע שכל זה אינו מועיל לי, לפי עוצם ריבוי הפגמים והחטאים שפגמתי נגדו יתברך. ומחמת זה שנדמה לו שכל זה לא יועיל לו, על כן אינו עושה כלל.

נמצא שמחמת ריבוי תבערת לבבו, מחמת שלפי מה שמשער בליביה גדולתו יתברך, ואיך פגם נגדו יתברך, אשר לפי זה הוא צריך להתקדש בקדושה יתרה מאד מאד, ולסלק עצמו לגמרי מהעולם הזה ולהשליך כל תאוות עולם הזה אחרי גוו, ולהתקדש בכל הקדושות, ולהתענות הרבה ולסגף עצמו בכל הסיגופים שבעולם, וגם כל זה אינו מספיק לו לפי עוצם חטאיו. ומחמת שאינו יכול להתגבר על גופו לעשות כל אלה, מחמת זה אינו עושה כלל, אפילו מה שיכול. ויש שנפלו כל כך בדעתם עד שאינם יכולים אפילו ללמוד דף גמרא או פרק משניות, מחמת שיודעים שצריכים לעשות הרבה מאד, ומחמת זה אינם עושים כלל.

ועל זה כבר הזהיר אותנו מאד שלמה המלך ע"ה 'אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה', כי מחמת שרוצה להיות צדיק הרבה, על כן הוא רשע הרבה חס ושלום. כי באמת, בוודאי היה ראוי שיהיה כך כמו שבוער בלבו כנ"ל, ולקדש עצמו בכל הקדושות, ולהפוך פניו מהעולם הזה לגמרי וכו' וכו' ויותר ויותר, אבל אף על פי כן, וכי מאן דלא יכול למעבד כולא מצוה פלגא מצוה נמי לא ליעבד? וכי מפני שאינו יכול להרויח כל מה שיכולין להרויח בזה העולם, אם כן לא ירויח כלל, וגם יפסיד מה ושלום מה שיפסיד רח"ל?

כי בודאי, כל מה שיעשה איזה דבר שבקדושה בשביל ה' יתברך, אפילו נקודה קטנה בעלמא, בודאי לא יאבד לעתיד שום דבר. אפילו דיבור אחד בתורה או תפילה, או פרוטה אחת לצדקה, וכיצא בזה. ולא די שזה לא יאבד בוודאי בשום אופן, אפילו יהיה מי שיהיה, אפילו אם ח"ו עבר על כל התורה כולה כמה פעמים, אעפ"כ אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, וכל מה שפעל ועשה בשביל ה' יתברך דבר גדול ודבר קטן לא יאבד דבר לעתיד

... והכלל, כי כל מי שרוצה לחסו על עצמו שלא יאבד את עולמו לגמרי, ומתגעגע לשוב לה' יתברך, אעפ"כ שאינו זוכה לשוב כראוי לו, אעפ"כ כל מה שיעשה איזה דבר שבקדושה, יהיה איך שיהיה, בוודאי לא יהיה נאבד דבר. אפילו אם לא יזכה לתשובה שלימה באמת, על כל פנים הדבר שבקדושה שיעשה לא יהיה נאבד כלל ח"ו. מכל שכן שעל פי הרוב, כשהיה חזק בדעתו וירגיל עצמו מעט מעט בתוך דרכי הקדושה - סוף כל סוף יזכה לשוב בתשובה שלימה לה' יתברך כראוי, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כמבואר אצלנו כמה פעמים.

אחד מיסודי תורת ההתחזקות, הוא לידע ולהודיע ולהיוודע "אז אביסל איז אויך גוט" = "גם מעט הוא טוב!".

שכן, דרך הנכנסים בעבודת ה', שאינם מחשיבים אלא הרבה, ומעט אינו נחשב בעיניהם. ודין גרמא בניזקין שיש הרבה מאד שרחוקים מתורה ותפילה ועבודת ה', כי מחמת שאין עולה בידם לעשות הרבה, אינם עושים אפילו מעט.

ואילו היו מאמינים באמת בגודל מעלת יקר כל מעט דמעט, היו בוודאי מתגברים לחטוף הרבה מאד תורה ותפילה ועבודת ה', וקובץ על ידי רבה, עד שהיו מתעשרים בעשירות גדול דקדושה, ועולים מדרגא לדרגא.

ויסוד זה שייך בכל פרט וענין בעבודת ה'; הן בהתמדת התורה, הן בעבודת התפילה, הן בקיום המצוות, והן בכל הדברים שבקדושה.

ומחמת שאנו נכנסים עתה בחודש התשובה, נבאר מעט יסוד זה לגבי תשובה.

הנה, כשמדברים על 'תשובה', מתעורר הלב של כל יהודי לשוב באמת אל ה'; להשתנות לגמרי, להתענות ולהסתגף, וכו' וכו'. ומחמת שאין לאדם כח לעשות כל זה, הרי הוא נחלש בדעתו עד שנדמה לו שאין 'תשובה' שייכת לו. בו בזמן שאם היה יודע ומאמין שגם מעט דמעט של תשובה יקר מאד, היה מבין ורואה שקרוב הדבר אליו מאד, בפיו ובלבבו לעשותו.

וכבר התריע מהרנ"ת על טעות זו כמה וכמה פעמים, והרי אחד מלשונותיו בענין זה [וכדאי מאד לקרוא דבריו במתינות ותשומת לב, ולהכניסם היטב במח ובלב, למען יעשו פירות]:

"על פי רוב, העיקר מה שאין האדם מתקרב לה' יתברך ואינו חוזר בתשובה לה' יתברך, אף על פי שהמניעה מחמת התגברות תאוות הגוף, אבל גם זה הוא מניעה גדולה מלהתקרב לה' יתברך, היינו ריבוי תבערת הלב לה' יתברך שבוער חוץ מהמידה.

כי בוודאי אם נתפוס איזה אדם שהוא בכלל ישראל שלא נזרקה בו אפיקורסות ומינות, אם נשאל אותו אם הוא חפץ בתשובה לחזור לה' יתברך? בוודאי הכל ישיבו פה אחד שרוצים מאד מאד לשוב לה' יתברך, ומתגעגעים לזה מאד מאד מים ושנים. וגם אם נשאל אותו: אם רוצה לעשות איזה דבר בשביל ה' יתברך כדי לשוב אליו יתברך, כגון ללמוד דף גמרא, או ליתן פרוטה לצדקה, או לילך לטבול במקוה, וכיצא בזה מדברים המקדשין את האדם, בוודאי

פניני התחזקות והתעוררות

שנערכו ונעבדו מתוך איציות שיהיו של הגר"מ שכטער שליט"א

שביבי אור

אני לדודי ודודי לי

"בקי בנפיק" - אחזתיו ולא ארפנו ככל המצבים

נדודי לי זה בחינת נפיק - צריך להאמין שגם כאשר הוא נמצא בבחי' נפיק, במדרגה פחותה הקב"ה עמו לידו ואצלו (מיט איהם און לעבן איהם און ביי איהם), ולהתאחז בו בכל האופנים שבעולם, כי בסופו של דבר נדרש מכל אדם שיעלה ממנו נחת-רוח מיוחד להשי"ת, שרק הוא במעבריו המסויימים יוכל לתת כזה. כי יש והאדם משתדל בכל כוחותיו, בגשמיות וברוחניות, לזכות לאיזה שהיא מדרגה, ועם כל זה הולך לו עשר מעלות אחורנית ח"ו, גם אז עליו לדעת שהכל מהשי"ת, כי השי"ת בוחן אותו עד היכן אין ברצונו להפרד מהשי"ת. ותיקונו הוא להתאחז בהשי"ת, אחזתיו ולא ארפנו! לקוות אליו, להתפלל ולהתחנן אליו ולבקש ממנו על גשמיות ועל רוחניות. זהו נחת-רוח מיוחד שיכול לצאת באופן מיוחד מאדם זה שעוברים עליו מצבים מסויימים מיוחדים כמו שעובר עליו. ואם במצבו המיוחד יקיים אחזתיו ולא ארפנו וידע נאמנה כי מלוא כל הארץ כבודו ואין עוד מלבדו, בזה הוא מעלה נחת-רוח להשי"ת. וקרובה ישועתו לבא, בגשמיות וברוחניות.

לא להרפות מתפילה בשום מצב

הנהגה זו הורה לנו רבינו כמה וכמה פעמים. ובשיחות הר"ן (א אות 2) כתב וז"ל: והעיקר שהכל תלוי בו - שלא יהיה מייאש עצמו מלצעוק אל ה' ולהתחנן ולהתפלל אליו יתברך תמיד וכו' [כי הרי תפילה היא דבקות וחיבור כידוע, ולכן באיזה מצב שהאדם נמצא אם לא יעזוב את עצת התפילה אזי הוא ישאר דבוק עם השי"ת, יהיה מה שיהיה]. גם הפליג מאד בגודל מעלת התשובה, ואפילו כשנופלים מאד ח"ו, וכל אחד נפל למקום שנפל רח"ל, אעפ"כ אסור לייאש עצמו וכו', [ולמעשה, על האדם להחליט בהחלט ברורה בעומק לבו כי הוא ישאר עם השי"ת תמיד ולא יעזוב לעולם, וגם אם הוא במקום שהוא, יעסוק בתפילה ובתשובה], כי אם יזכה [נ"ע] שלא יעזוב את ה' ויתחנן לפניו שלא יחטא ועל מה שחטא ישוב בתשובה] יהיו נעשין מעונותיו ענין אחר לגמרי, וכמו שאמרנו חז"ל (וימא נה) שנתהפכין העונות לזכויות [שהוא ענין נשגב, וסוד שאי אפשר להשיגו כלל וכלל] ויש בענין זה סתרי נסתרות, רק הכלל שמכל הנפילות והירידות שבעולם רח"ל יכולים לחזור אליו ית', כי לגדולתו אין חקר [והרי נאמר במקום גדולתו שם ענותנותו]. והעיקר שכל תלוי בו, שלא יהיה מייאש עצמו מלצעוק אל ה' ולהתחנן ולהתפלל אליו ית' תמיד, ע"כ.

להחזיק מעמד בחיכל המלך

בתורה' בליקו"מ מגלה לנו רביה"ק העבודה של חודש אלול ובתנ"ך ש מפרש רבינו: אני לדודי - זה בחינת עיל - דהיינו שהבקיאות שבבחינת 'אני לדודי', בחי' 'עיל', היא כשאדם מתעלה והשי"ת עוזרו שהולך לו בעבודת ה', ויודע איך 'לעמוד בהיכל המלך'. כי כאשר מתקרבים להשי"ת וזקוקים לזכ מיוחד שיוכלו להחזיק מעמד, תחילה לא להרוס יתר על המידה, יותר מאשר האיר לו השי"ת, היינו בריבוי אור למעלה מכוח קבלתו. כי כאשר האדם זוכה להארה מלמעלה, צריך לדעת להשתמש בה כדבעי, היינו בהתעוררות הלב, בתמימות ובענוה, בעשה טוב ובסוד מרע, לא להתנאות על זולתו, לא לבטל את אחרים ולא לשנוא שום אדם מישראל.

"בקי בעייל" - נכנס בשלום

הארת הבורא לאדם מלעילא צריכה לבוא ע"י אתערותא דלתתא, כלומר ע"י הרבה תמימות, הרבה קדושה ושמירת הברית, וע"י עבודה רבה בסוד מרע ועשה טוב. אמנם השי"ת האיר לאדם ניצוץ של הארה, אבל לאחר מכן כאשר מתחילים להשתמש בה הלכה למעשה ולעבוד באמצעות השכל אזי הוא נמצא בסכנה שהשכל האנושי לא יטעה אותו ושלא יעבוד יתר על כוחותיו הגופניים והרוחניים. לכן מצינו שלפני קבלת התורה, לפני העליה הגדולה שלא היתה כמוה, הרבתה התורה בציוויים של "בל יהרסו", שכל אחד ואחד יזהר וישמר על נפשו לא להרוס ולא לעלות במחשבתו יתר על מדרגתו וכוחותיו בגוף ובנפש מאשר חננו בורא ית"ש, ולהשתמש בהארה שקיבל מהשי"ת בענוה ובתמימות, בעשה טוב וסוד מרע, ועיקר העיקרים הוא לא להתנאות ולא לבטל ולא לשנוא חלילה לשום איש מישראל. ע"י נבראים כלים לקבל את הארתו ולהחזיקה היטב כראוי, ואדם כזה נקרא "נכנס בשלום", וזהו הבקיאות בבחינת 'עייל'.

וכאשר זוכה לעליה ראויה, טובה ומועילה ובכלים ראויים, אזי גם הירידה שלאחריה (כי הרי האדם בוי בהכרח מעליות וירידות), בבחי' והחיות רצוא ושוב - אינה אלא בבחי' ירידה אבל לא ח"ו נפילה. כי מירידה בעלמא יוכל לעבור בקל ובמהירות לבחינה של ירידה כזו שהיא תכלית העליה, שממנה יוכל להתעלות יותר.

עשיית סודה בשבת

המצאת מי סודה

בדורות האחרונים לאחר שהתגלה המצאת המי סודה, דנו הפוסקים האם מותר לעשות מי סודה בשבת, ובהתחלה היו לוקחים כמין אבקה של פירות מסוימים והיו משימים את זה בתוך כוס של מים וזה היה גורם להתסיס את המים, ולאחר זמן התחילו לייצר בקבוקי 'סיפולקוס' או כמין בלוגי גז 'סודה סטרים' שהיו מצמידים אותם לבקבוק מים וכך היה נכנס הגז לתוך המים ונעשו 'מי סודה'. וגם בזמננו יש כמה מיני מכשירי סודה שמכניסים בשם בלוגי גז ומערבים את הגז בתוך המים.

והנה מפני שדבר כזה לא היה בדורות הראשונים לא מצינו התייחסות מפורשת לזה בספרי חז"ל ובפסקי הראשונים אם מותר לעשות את זה בשבת, וכיון שהיא דבר שלא אסרוהו חז"ל אין בכוחנו לגזור איסור מעצמינו. אך למעשה כשיצא המצאה זו לאור עולם דנו בה גדולי האחרונים, והרבה פוסקים רצו להשוות פעולת עשיית מי סודה לפעולות אחרות שכן נאסר על ידי חז"ל, ולדבריהם נכלל איסור עשיית מי סודה בכלל שאר איסורים שאסרו חז"ל, כדלהלן;

תשובת המהרש"ם לאיסור

המהרש"ם בזמנו היה הראשון שדיבר בשאלה זו, והאריך **בתשובה** (ח"א סי' קמ) שהדבר אסור בתכלית האיסור, ואסור לעשות מי סודה אפילו ביום טוב על ידי גוי, ונתן לזה כמה טעמים;

איסור מוליד: הרבה דברים אסור חז"ל משום מוליד דבר חדש בשבת, שבזה שמוליד דבר חדש נראה כעין מלאכה ואסור מדרבנן. לדוגמא: אסור לרסק שלג וברד מפני שמוליד מים (סי' שכ ס"ט), ואסור להניח בשמים על בגדים כדי להוליד בהם ריח (סי' שכ משנ"ב סק"ח), ואסור ביום טוב להוציא אש מן האבנים מפני שמוליד אש חדש (סי' תקב ס"א). כך גם במי סודה נחשב כמוליד כי חדש במים בזה שנראה כח התסיסה במים.

איסור מכה בפטיש: הגז שנכנס לתוך המים נחשב כמתקן את המים, וכשם שהמתקן את הכלי חייב משום 'מלאכת מכה בפטיש', כך גם המתקן את המאכל אסור משום מכה בפטיש, כמבואר **בירושלמי** (שבת פ"ז ה"ב) שהמתקן חטים ושומין להיות ראוי לתבשיל חייב משום מכה בפטיש (ויעו' בבא"ה סי' שיש ס"ד ד"ה ודהדתן, ולהרבה פוסקים אין איסור מכה בפטיש באוכלים כלל).

נראה כמבשל: המהרש"ם מחדש שמיולי הגז בתוך המים אסור משום 'נראה כמבשל', שהגז התוסס בתוך המים נראה כאילו המים מתבשלים בתוכם, שהיא כעין תבשיל שבקדירה שמרתיח אצל האש. וכעין זה נפסק **בשולחן ערוך** (סי' שכ ס"ג) שאסור לכבש כבשים בשבת משום שנראה כמבשל.

עובדא דחול: עצם עשיית מי סודה שמשנה את המים נראה כעובדא דחול, וכעין מה שכתב **המשנה ברורה** (סי' שכ ס"ק טו) בשם **היד אהרן** שאסור לשפוך יין ושאר משקין לכלי שיש בו חומץ כדי שגם זה יהיה חומץ משום דמיחזי כעובדא דחול.

המנחת שבת (סי' פ ס"ק צא) מוסיף עוד כמה טעמים לאיסור;

חשש איסור לש: המערב מין אבקה של סודה בתוך מים אסור משום לש אף שלא נעשה כלילה שיש בה ממשות, מכיון שהגז נעשה חלק מהמים ונכנס בתוכו בכח ללא שינוי. וכעין מה שנפסק **בשולחן ערוך** (סי' שכ סט"ו) שחרדל שלשו מערב שבת לא יטרוף בכח אלא מערב מעט מעט, וכתב **הביאור הלכה** (ד"ה יכול) שאף שאין בזה איסור לשה ממש עצם הטריפה בכח אסור משום שדומה ללישה. וכעין זה פסק **המשנה ברורה** (סי' קט טו) שאסור לטרוף יינמולין בשבת בכח שהיא אומנות גדולה ותיקון גדול.

גזירת שחיקת סממנין: המנחת שבת מחדש שעירוב הגז בתוך המים היא בכלל גזירת שחיקת סממנין, שנראה כמתקן דבר לרפואה על ידי סממנין, שהרי הגז אינו מאכל בריאים רק עשוי מסממנין.

הבן איש חי חולק ומתיר

הבן איש חי בספרו **רב פעלים** (ח"א אור"ח סי' יח) חולק על כל הטעמים הנ"ל ומתיר לעשות מי סודה בשבת אפילו על ידי יהודי, וכך הם דבריו;

אין **איסור מוליד** כשאינו מוליד הפעפוע בידים, שהרי רק מכניס הגז בתוך המים והם תוססים מאליהם, והרי זה דומה לנתנית קרח וברד לתוך הכוס שהדבר מותר. ואף שכשנותן קרח לתוך מים אין הקרח ניכר בתוך הכוס ואילו כאן ניכר הגז בתוך הכוס (עי' משנ"ב סי' שיש ס"ק קה), לא איכפת לן שהגז עצמו כבר היה בעולם גם קודם הכוס ואין על הגז עצמו שם מוליד.

אין **איסור מכה בפטיש** רק במתקן מאכל שאינו ראוי לאכילה או משקה שאינו ראוי לשתיה, אבל כאן המים ראויים לשתיה גם בלי הגז, ומילוי הגז דומה למי שנותן מלח במאכל לתקנו שאין בזה איסור הגם שהמלח לבדו קשה לאכול בפני עצמו.

אין **נראה כמבשל** שאין כאן דבר המתבשל, ורק הכובש כבשים ומשנה את המאכל מחמת חמיצותו וחוזקו אסור משום נראה כמבשל, בזה שמשנה את איכות המאכל, אבל במי סודה אין שום חמיצות ואינו מפעפע משום ביטול רק מצד טבעו ומזגו.

אין **איסור עובדא דחול** מכיון שאין זה דבר המצריך אומנות וטוהר, ואינו עשוי להחזיק זמן מרובה כי תיכף אחר כך הגז מתפוגג, ועושים כן סמוך לשתיה בלבד, אין זה דומה לדברים הנ"ל שנאסר משום עובדא דחול.

אין **חשש איסור לש** מכיון שאין בזה שום ממשות ואין מטריפים ומנענים בכח, רק מכניסים את הגז בתוך הסודה והיא תוסס מאילוי.

כמו כן אין איסור **שחיקת סממנין** שהוא משקה בריאים שכל העולם שותים ממנו, והגם שהוא נראה כסממנין לא מצינו שגזרו חז"ל רק לרפואה שאדם בהול עליו ועלול לבוא לידי שחיקה.

המהרש"ם חוזר בו מפסקיו

לאחר זמן שהמהרש"ם ערך תשובה לאיסור

תקיעת שופר בצד ימין

הרמ"א בשולחן ערוך (סי' תקפ"ה ס"ב) כתב שטוב לתקוע בשופר בצד ימין של הפה אם אפשר. ונאמרו בזה שני טעמים; טעם א' מובא **בספר המנהגים לרבינו אייזיק טירנא** שכתב שם 'ויהפוך השופר לצד ימין כמו שנאמר והשטן עומד על ימין לשטנו (זכריה לג א)', טעם שני מובא שם בהגהות המנהגים בשם **האגודה** מפני שתפילין של יד מגינה על צד שמאל, ו**בביאור הלכה** (ד"ה וטוב) הביא בשם הגאון רבינו מאיר **שמחה הכהן** רמז לזה דתקיעת שופר נלמד מחצוצרות המלחמה, ומצינו במלחמת גדעון שכתוב שם (שופטים ז ז) ויחזיקו ביד שמאלם בלפידים וביד ימין השופרות לתקוע, הרי שיש להחזיק את השופר בצד ימין כי מן הסתם כשמחזיקים את השופר בצד ימין תוקעים בצד ימין של הפה.

ונראה דדין זה שייך לכתחילה גם בתקיעות של חודש אלול, דגם על תקיעות אלו כתב **הטור** (רס"י תקפ"א) שהוא בשביל לערבב השטן, ואם כן יש לתקוע בצד ימין שהשטן עומד שם. וכן יש לומר דשייך בזה הטעם של רבינו מאיר שמחה הכהן לפי הטעם שכתב הטור שם שבראש חודש אלול העבירו שופר במחנה שמשנה עלה להר כדי שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, שהיא כעין תקיעה של מלחמה.

והנה על פי הדברים הנ"ל דנו הפוסקים מה הדין באיטר, האם יתקע בשמאל של כל אדם שהוא ימין שלו, או בימין של כל אדם שהיא שמאל שלו. דלפי טעם ספר המנהגים שהשטן עומד על ימין, ודאי דדינו ככל אדם, דעיקר הטעם היא לתקוע לצידו של השטן ולא לצד ימין של התוקע.

חזר בו וכתב בהשטמות בזה הלשון; אחר זה כתבו אלי רבנים שאין בחששות הנ"ל כדי לאסור, ויכול לעשות על ידי שינוי, וכיון שכל העולם נהגו להקל ובשערי צדק הסכים להתיר בטלה דעתו. ע"כ.

השביתת השבת מפסקה,

ומביא מנהגים שונים בזה

השביתת שבת (מעשה חושב אות ג) האריך בשאלה זו ומצדד להתיר, וכך כתב; לכאורה היה נלע"ד פשוט להיתר כי אינו רק כמערב חומץ חזק או י"ש חזק במים שאין כאן דבר חדש שיהא נקרא מלאכה, ומה שיש שחששו משום מבשל ודאי ליתא שאינו רק מעלה קצף ורתיחה.

ומוסיף; 'וכן המנהג פשוט להיתר בחוץ לארץ. אולם שמעתי כי גאון הדור **מוהר"ל דיסקין** זצ"ל הורה בה לאיסור, ונראה דסברתו שפנים חדשות באו לכאן שהיא הרכבה כימית שלא ניתן להפרידו בשום צורה, ושמענו בפירוש **שהגאון מבריסק** זצ"ל הורה לאיסור אף אם ממלאים הגז בצלוחית מגולה שאין הגז מתקיים בו כלל. ע"כ. ומבואר מדבריו שבחוץ לארץ נהגו להיתר, ואילו בירושלים נהגו בה איסור.

מנהג החתם סופר להתיר

וכן מבואר בהמשך דברי **השביתת שבת**

(מלאכת מבשל סוף אות כז) שכתב; שמעתי שאחד מפה עיה"ק היה בבית הגאון **כתב סופר** והעיד אשר מרן **החתם סופר** התייך דבר זה, וכן המנהג פשוט להיתר בחוץ לארץ, אך פה עיה"ק מחמירים המדקדקים.

פסק המנחת יצחק והרמ"א פריינד ז"ל

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' לג) אחר שהאריך בגדון זה מסיים; נראה דלמעשה יש למי שמתיר על מי לסמוך, כאשר העיד הגאון רבי שלמה יהודה הירש שליט"א בשם **הרמ"א פריינד** ז"ל שבבית אביו נהגו להקל בזה. ובודאי לכתחילה יש להכין מה שאפשר מערב שבת, אבל בדיעבד שלא היה אפשר להכין מערב שבת דעתי נוטה להתיר אחרי שבעל הוראה מובהקים יעיינו בדבר הלכה ויסיכמו כן. עכ"ד.

וגם **בשו"ת שבט הלוי** (ח"ח סי' נד) לאחר אריכות דברים מסיים: אני בעניי מן החמירים לעצמי ואיני מוחה במקילים בזה בפרט ביום טוב. (אך בבקבוק סיפולקוס שיש בזה גם חשש סותר ותיקון כלי מחמת צורת הבקבוק לא רצה להקל, ואכמ"ל).

מי בלונים

יש להעיר שאין לסמוך מטעם זה להקל לעשות בלונים ממי סבון, ששם הדבר חמור יותר, כי שם מוליד קצף כבונות בידים בפעולות, ובוזה לא התירו הפוסקים הנ"ל.

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א (ה)

אלול - המלך בשדה

בעולם החסידות נודע הביטוי המפורסם שטבע הרה"ק בעל התניא זי"ע שבוחדש אלול, המלך - מלכו של עולם - נמצא כביכול בשדה, והאפשרות לגשת אז אל הקודש היא הרבה יותר קלה.

הוא ממשיך זאת למלך בשר ודם, שכששוהה בארמון המלוכה קשה עד מאוד, מטבע הדברים, להגיע אליו, אולם כאשר הוא יורד מכסא ממלכתו יוצא מארמון המלוכה ופונה לשדה, שם נמצאים נתיניו הנאמנים - העם שבשדות, הוא מקבלם במאור פנים ושומע ברצון את בקשותיהם.

בספרו ליקוטי תורה מאריך בעל התניא להסביר את מהותו של חודש אלול, ואת מקומו המיוחד בין החגים והמועדים של חודש תשרי. וזה לשונו: "הנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, ולהבין זה, כי למה הם ימות החול ואינם יום טוב... ובוודאי יש הפרש גדול בין יום הכיפורים ובין אלול. אך הנה יובן על פי משל למלך, שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואחר כך בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כי אם ברשות, ואף גם זאת המוכרחים שבעם ויחידי סגולה. וכך הענין על דרך משל, בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו יתברך בשדה" וכו' עיי"ש.

כי הנה המלכים נועדו

מתואר נלבב זה על המפגש הפרטי בין האזרח למלכו, ניתן ללמוד בדרך של קל וחומר על אופן המפגש שבין המלכים בעצמם כאשר הם נועדים יחדיו.

במסורת העוברת בין אנ"ש לדורותיהם - מפיהם ומכתביהם נשתמרו תיאורים נשגבים על המפגשים שבין הני מלכי רבנן ה"ה רבינו הקדוש זי"ע עם הרה"ק בעל התניא זי"ע, שכידיעו שררו ביניהם תמיד רחשי כבוד יקר והערכה הדדיים, פעמיים נפגשו ביניהם הצדיקים, בפעם הראשונה נסע רבינו אל הבעל התניא, ובפעם השנייה הגיע בעל התניא אל רבינו.

הביקור הראשון

הרקע לפגישה הראשונה היה בעת שרבינו הק' היה בארץ ישראל, שם נפגש מספר פעמים עם הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע. בין הדברים עלה גם נושא הוויכוח בעניין מעות ארץ ישראל שהתגלע אז בין הרה"ק בעל התניא להרה"ק מקאליסק. באחת מן הפגישות הבטיח רבינו לרבי אברהם מקאליסק שבחזרתו מארץ ישראל יסע למעוננו של בעל התניא לשוחח עמו על נושא זה וליישר את ההדורים ביניהם.

המשך מעמוד א'

להאמין שכל דרכיו משפט צדק. ורבי נתן מבאר, שהתורה מצווה עלינו להבין ולהאמין שכל המאורעות הבאים עלינו נועדו כדי לסלול לנו דרך בחירה לטובתנו הנצחית וכי הכל בחסד וברחמים לתיקון נפשנו לעד.

וכלשון קדשו (שם, ראש חודש ו, יא): "צריך האדם לידע שכל מה שעובר עליו בכל יום ויום כל ימי חייו הכל בצדקה ובמשפט בחסד וברחמים, כי ישר משפטי יתברך, כי בחירתו הוא דייקא באופן זה שמתנהג עמו בכל יום ויום, כי ה' יתברך ברחמינו שקל בדעתו שזה האדם עיקר בחירתו כשיהיה עושר מופלג, וזה האדם עיקר בחירתו על ידי עניות ודחקות גדול, וכן בשאר ההרפתקאות וכו', כי הכל בשביל הבחירה כו'. ובודאי יש דרך

ואכן כפי שהבטיח רבינו להרה"ק מקאליסק, לאחר ששב מביקורו הממושך בארץ הקודש לא עצר רבינו בביתו כלל והמשיך בדרכו לליאזנה עירו של הרב בעל התניא. "בדרך פגש בשני בני הנעורים מאנשיו של הרב ושמע רבינו איך שדיברו חסידות בינם לבין עצמם, ושאל אותם רבינו פשט של איזה מושג בקבלה, והשיבו לו בפרושים שלא כהוגן (עיין על כך גם בחיי מוהר"ן סימן קלב) אחר כך כשנפגש רבינו עם הרב ז"ל שאלו "פארוואס רעדט איר פאר אזעלכע מענטשן אזעלכע הויכע דיבורים? והצטדק על זה הרב בפני רבינו (שלא דיבר כזאת אליהם) וקרא הרב לאנשיו והוכיח אותם" (שי"ק החדש א תקצד).

רבינו הגיע לליאזנה בערב שבת חזון שנת תקנ"ט, תושבי ליאזנה ששמעו של רבינו הגיע עדיהם יצאו לקבל את פני רבינו ז"ל בכבוד ובהערצה וליטול ממנו ברכת שלום, דלים הן המילים לתאר את שמחתו של הרה"ק בעל התניא בבואו לקראת רבינו לקבל את פניו באהבה יתירה.

רבינו נשאר אז לשבות שם אצל הרה"ק בעל התניא. במהלך השבת הפציר רבי שניאור זלמן ברבינו כמה פעמים שיאמר תורה ולא אבה רבינו לומר לפניו תורה, אז אמר רבי שניאור זלמן מאמר חסידות ארוך משך שש שעות (ולנסח אחר שמונה שעות). את מאמרו סיים בפרוש הפסוק (תהלים קיט קנ) "רחמיך רבים ה'" ופירש "עס איז שוין אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות" היינו הרחמנות שהיא עליך - ה' כביכול, היא רבה וגדולה עד מאוד... ואמר על זה רבינו שבאמרה זו כיון מאוד וקלע למטרה (וראה בכוכבי אור ששון ושמחה תפלה ז' בהערה). (בקרר חסידי חב"ד מקובל שאמרו זו מופיעה לכאורה באגרת התשובה בתחילת פרק ז' עיי"ש)

במהלך ביקורו של רבינו אצלו שוחחו ביניהם רבות וחפץ ה' ביד רבינו הצליח להשקיע המחלוקת ולהשלים בין בעל התניא להרה"ק מקאליסק בעניין מעות ארץ ישראל כפי שהבטיח רבינו ז"ל להרה"ק מקאליסק.

צדקה כהתקשרות לצדיק

במהלך ביקורו שאל רבינו את הרב בעל התניא האם נכון הדבר שאומרים עליכם שיש לכם שמונים אלף חסידים? (כך היה מפורסם אז בעולם) השיב לו הרב בעל התניא: מה לכם זאת לחידוש? יש לי הרבה חסידים שבתפקידם משמשים כמלמדי תינוקות, להם יש הרבה תלמידים, וכשהמלמדים מחנכים את הילדים הרכים לתת פרוטה לצדקה, הם נותנים זאת בעבורי - לקופת צדקת ארץ ישראל שלי (שזה היה הקופה של הרב בעל התניא) ומסתמא כשהילד נותן פרוטה בעבורי הוא כבר לא חילוק עלי וזה נקרא הוא כבר חסיד שלי...

במכתב מהחסידי הנודע רבי נשקע טולטשינער זצ"ל מביא סיפור זה, ומציין שמזה מובן שכאשר נותנים לצדקה לטובת החזקת צדיק אמיתי נחשבים בזה הצדקה למקורביו.

שדייקא על ידי זה הדחקות והיסורים והבלבולים יתקרב לה' יתברך.

ובכלל זה כמובן, אורך הזמן שהישועה נמשכת, ונדמה לאדם שהוא רק נסוג אחור מבלי לראות את התוצאות הטובות של עבודתו בינתיים, שעלינו להיות תמימים באמונתנו ולהאמין שגם זה לטובתנו הנצחית. ועל כל פנים לעמוד בבירור האמונה שאין דבר טוב ולא שום רצון טוב שנאבד, ובודאי התקדמנו לטובה בלי גבול מכל יגיעה ורצון טוב באלול, אף שלפי שעה אין רואים כלום.

נחכה ונמתין בסבלנות, נוסף ונחפז עוד ועוד ובפרט בקדושת אלול, ובוא תבוא תשועת תשובתנו, לא תאחר.

רבי נחמן טולטשינער (ל"ה)

שמועה טובה תרשם עצם

ביום תענית אסתר קיבל מוהר"ת את השמועה הטובה שהעסק נגמר, הדפסת הספרים נגמרה על צד היותר טוב. שמחתו היה גדולה עד לב השמים, ושמח באותו פורים שמחה עצומה, כמו שמתחיל במכתבו: "מה נכבד היום שקיבלתי שמועה טובה שכבר נגמר עסקינו"

וז"ל המכתב: "בעזרת השם יתברך יום ג' תענית אסתר, תר"ג ברסלב. ששון ושמחה ישיגו אהובי בני חביבי הרבני מו"ה יצחק שיחי', שלום וחיים וכל טוב. מה נכבד היום שקיבלתי שמועה טובה, שתהילה לא-ל כבר נגמר עסקינו, מה אשיב לה' וכו', אילו פינו מלא שירה וכו'. ותהילה לא-ל שהגיענו הידיעה טובה במועדו ובזמנו, בזמן ששון ושמחה ומשתה יום טוב ליהודים. כן יהיה ה' עמנו, שנזכה לשמוח בישועתו בפורים הזה הבא עלינו לטובה, ובכל המועדים הבאים לקראתנו לשלום, וישפיע עלינו דעת אמתי איך להודות ולברכו תמיד בשמחה, כעל כל אשר גמלנו כרחמינו וכרוב חסדיו, ימלא פי תהילתו וכו'" (סי' תי"ט).

וכל הוריו הרי זה משובח

וממשיך שם בהמשך המכתב וכותב: "ועיקר מה שזרזתי עצמי בזה הוא בשביל עסק הספר ליקוטי עצות, שרצוני שיתחיל לעסוק בו שהוא זכות הרבים ומצוה דרבים דעדיפא, וחלילה להתעצל בזה, וכל הזרזי הרי זה משובח" (שם).

נוסח ההתנצלות

ר' נחמן שהיה שליח נאמן לשולחיו, עשה מלאכתו באמונה, והדפיס והגיה הספרי קודש עד כמה שידו מגעת, אך בד בבד התנצל עצמו שבשביל שלא נדפס הספר מכתב יד מוהר"ת בעצמו רק העתק מיד ליד וגם הוא בעצמו היה במדינה רחוקה, לכן ביקש שאם המצא תמצא איזה שגיאה בהספרים הנדפסים, ידונו אותו לכף זכות, כמו שנכתב בנוסח ההתנצלות שרשם ר' נחמן על הליקוטי הלכות ח"א בעת שהדפיס אותו וז"ל:

"ידידי ה' הקוראים בספר הקדוש ליקוטי הלכות"

"להתוודע ולהגלות לאחינו בני ישראל ידידי ה' הקוראים בספר הקדוש ליקוטי הלכות הלז, אם המצא תמצא בספר הק' ליקוטי הלכות הזה איזה טעות או שיבוש או שינוי לשון, הן מלשון המחבר בעצמו, הן מתנ"ך וגמרא ומדרשים וזה"ק וכתבי הארז"ל, נא ידידי ה' אל תאשמו האשם חלילה לבעל המחבר ובתורתו הקדושה, כי לא נדפס מכתב ידו הקדוש בעצמו, רק מהעתק כתב ידו מיד ליד, בי אני אחינו בני ישראל הקדושים העון, ובעל המחבר אדמו"ר ותורתו הקדושה נקיה.

וגם אני העוסק בהדפסת ספר הקדוש הלז, בקשתי שטוחה לפני אחינו בני ישראל האנשים, שידונו אותי לכף זכות, כי לא נמצא איתי בעת הדפסת הספרים הקדושים הללו לעיין בהם, וגם לא היה לי פנאי אז להשתדל לבקש אחריהם, הן כל על אלה, ביקשתי שידונו אותי לכף זכות, וכשם שידונו אותי לכף זכות כן יכריעו אותם לכף זכות מהשמים, ויבוא עליהם ברכת טוב", עכ"ל (ונדפס בהרבה חלקי ליקוטי בסוף הספר או בתחלתו).

ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' יעקב גיטליש שליט"א למה איווים בן הבה"ה שליטה צבי נ"ו עב"ג בת להרה"ה ר' אשר ולדשטיין שליט"א ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' יצחק דוד חנון חי'ו למה איווים בן הבה"ה שליטה צבי נ"ו עב"ג בת להרה"ה ר' נתן ברוך שפירא שליט"א ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' יעקב דוד ראטנבערג שליט"א למה נשואי בן הרה"ה נחמן ראובן חי'ו עב"ג בת הרה"ה ר' דוד אפרן שליט"א ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' שלום יעקב קוט שליט"א למה נשואי בן הרה"ה אהרן חיים חי'ו ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' אוריאל בלום שליט"א למה נשואי בן הרה"ה אברהם חיים חי'ו ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מו"ל טוב להרה"ה ר' שאול טרומער שליט"א למה נשואי בן הרה"ה יוסף חי'ו ידו שיובו לנצח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א
---	---	--	--	---	---